
Egy magyar idegenlégiós nyomában Indokínától Afrikáig

A Francia Idegenlégióra – nem utolsósorban Rejtő Jenő regényeinek köszönhetően – a mai napig is egyfajta nosztalgiával tekint a magyar olvasó, ugyanakkor az alakulat kötelékében szolgáló magyarokkal kapcsolatban az elmúlt évek során végzett úttörő jellegű kutatások¹ ellenére is viszonylag kevés konkrét ismeretünk van. Ebben egyéb tényezők mellett szerepet játszik az Idegenlégió iratkezelési gyakorlatja is, amely védi a leszerelt légiósok identitását, ugyanakkor jelentősen megnehezíti az egység korábbi tagjainak megismerését. Ezért is nagy jelentőségű az az életrajz, amely *Philippe de Parseval* tollából látott napvilágot, és a közelmúltban elhunyt Szabó László légiós altiszt életútját mutatja be, mivel a szerzőnek lehetősége nyílt mind a Légió, mind pedig a család iratanyagát felhasználnia könyve megírása során.

A szerző, Philippe de Parseval 1939-ben született katonacsaládban, a Saint-Cyr katonai akadémia elvégzése után pedig maga is csatlakozott a hadsereghez. Éveken keresztül szolgált az Idegenlégió kötelékében, mielőtt 1970-ben leszerelt és a külkereskedelemben kezdett új karriert. Ennek ellenére megőrizte szoros kötődését a Légióhoz, mivel a nizzai régió légiós veterántársaságának tagja, majd alelnöke lett, így ebben a minőségében mind a leszerelt, mind pedig az aktív légiósokkal aktív kapcsolatot tart fenn. Nyugdíjba vonulása után meg kívánt emlékezni azokról a különleges személyiségekről, akikkel együtt szolgált, valamint az Idegenlégió XX. századi küzdelmeiről, így számos könyvet szentelt a Légió soraiiban szolgáló katonáknak. Ezek sorába illeszkedik a Szabó László életét bemutató könyve, akit személyesen is jól ismert, ugyanakkor

¹ Lásd például Nóvé Béla: *Patria Nostra. '56-os menekült kamaszok a Francia Idegenlégióban*, Budapest, Balassi, 2016.

az ő katonai pályafutásának közreadásával a Légió összes altisztje előtt tisztelegni kíván.

Szabó László 1930. március 26-án született Győrött, ahol édesapja tanítóként dolgozott. 1942-ben tisztázatlan körülmények között Németországba került egy munkatáborba, ahol fiatal korából kifolyólag raktárosként dolgozott. A háború lezárulta után 1946-ban került vissza Magyarországra, ahol értesült róla, hogy édesapja belehalt a keleti hadszíntéren szerzett sebesüléseibe, édesanyja pedig már új kapcsolatban élt. Ezt követően úgy döntött, hogy elhagyja az országot és Franciaország felé vette az irányt, ahol korábban a háború vége után egy rövid időszakot eltöltött egy táborban, miközben hazaszállítására várt, és jó emlékeket őrzött az ottani körülményekről. 1947 januárjában Rajka közelében átszökött a határon, majd az ausztriai megszálló hatóságoknak jelezte, hogy csatlakozni szeretne a Francia Idegenlégióhoz, amely a Kelet-Európából érkező menekültek számára számos toborzóirodát tartott fenn a térségben. Szabót Klagenfurtba irányították, ahol négy évvel idősebbnek adta ki magát, ezért a toborzók – akiknek a lehető legtöbb újoncot kellett találniuk a francia hadsereg számára az indokínai háború egyre növekvő emberigénye miatt – elfogadták a jelentkezését és Bregenzen keresztül Marseille-be irányították, ahol megkezdődött a kiképzése. 1947 februárjában átszállították Algériába, az Idegenlégió központjába, ahol a 2. légiós gyalogezred Szaidában állomásozó kiképzőzászlóaljánál folytatódott felkészítése a légiós életre. Tekintettel a légiósok közelgő harcbevételére Délkelet-Ázsiában, a két és fél hónapig tartó kiképzés során az állóképesség növelése mellett a harcéri ismeretekre helyezték a hangsúlyt.

Ennek lezárulta után Szabó 1947. május 31-én kezdte meg szolgálátát közlegényként az 1. légiós gyalogezred 1. zászlóaljának 2. századában 44 798-as azonosító számmal Tunéziában. Százada megfelelő tapasztalattal rendelkező (például korábban hazájuk fegyveres erőiben szolgáló) tagjait folyamatosan irányították át Indokínába, azonban fiatal kora – amely bajtársai számára egyértelmű volt – és kevés katonai tapasztalata miatt Szabót még másfél évig Észak-Afrikában állomásoztatták, mielőtt 1949. január 1-én őt is beosztották

egy Indokínába tartó különítmény soraiba. Ezt követően különleges felkészítésben részesült az ottani hadszíntér speciális körülményeire, majd egy hosszú hajóutat követően, április 14-én érkezett meg Saigonba, ahol csatlakozott új alakulatához, a 13. légiós könnyűdandárhoz. Az 1940-ben létrehozott egység a második világháború során számtalan alkalommal kitüntette magát a Charles de Gaulle tábornok irányítása alatt álló Szabad Francia Erők kötelékében, így az indokínai konfliktus kirobbanása után magától értetődő módon irányították át a délkelet-ázsiai hadszíntérre 1946 elején, ahol Indokína déli részén vetették be a magas harcértékű különítményt. Szabót a 3. zászlóalj kötelékébe osztották be, amelynek soraiban már júniusban átessett a tűzkeresztségen a Jonquille hadművelet keretében, amelynek során az 1. légiós lovasezred támogatásával több mint 500 ellenséges lázadót öltek meg és elfoglalták Kokinkína egyik legfontosabb ellenálló táborát. Az ezt követő időszakban a könnyűdandár folyamatosan harcban állt a Viet Minh erőivel, a küzdelmekből pedig Szabó is kivette a részét, amelynek elismeréseképpen 1950. március 1-én elsőosztályú közlegénnyé léptették elő (a magyar honvéd és örvezető közti rendfokozat).

Március 9-én egy bevetésen jó kezdeményezőkézségről tett tanúbizonyságot, amikor az összecsapás során átvette megsebesült rajparancsnoka helyét, és a rajt sikeres támadásra vezette. Szakaszparancsnoka ezért háromhónapos továbbképző tanfolyamra irányította, amelynek elvégzése után június 16-án tizedesi rendfokozatot kapott. Tengerentúli harctéri szolgálata hivatalosan ebben a hónapban véget ért, de kérte ennek meghosszabbítását (majd ezt követően még több alkalommal is), így folytatódott indokínai szolgálata. A Légió gyakorlatának megfelelően az előléptetést követően új beosztást kapott – elkerülendő a régi bajtársakkal való esetleges problémákat a rendfokozati különbség miatt – a könnyűdandár 1. zászlóaljának 2. századában, ahol már október folyamán bizonyította rátermettségét egy váratlan rajtaütésben, amelynek elismeréseképpen Bronzcsillaggal ékesített Tengerentúli Hadikereszttel tüntették ki. Vezetői feladatait ezt követően is jól látta el, amelynek eredményeképp 1951. április 11-én szakaszvezetővé léptették elő. 1952 januárjában letelt a szer-

zódásban rögzített ötéves szolgálati ideje, Szabó azonban folytatni kívánta szolgálatát, így egy évvel meghosszabbította szerződését, valamint hat hónappal tengerentúli szolgálatát. Május 1-én újból kivételes bátorságról tett tanúbizonyságot egy rajtaütés során, így ez alkalommal Ezüstcsillaggal ékesített Tengerentúli Hadikereszttel tüntették ki, valamint őrmesteri tanfolyamra küldték. Ennek elvégzése után június 16-án az őrmesteri kinevezése is megérkezett, valamint a menetrendszerű áthelyezés is, ezúttal ugyanannak a zászlóaljnak az 1. századába. Szokásához hűen itt is kitüntette magát, ezúttal egy november 15-i bevetésen vitt sikerre egy támadást nehéz körülmények között, ami újabb Bronzcsillagot eredményezett számára.

Szerződése lejártával 1953 februárjában Saigonba helyezték át, ahol a hosszú és fárasztó hadjárat végén könnyített szolgálatot látott el, majd áprilisban behajózták Algéria felé, ahova május elején érkezett meg. Egy tengerentúli hadjárat utáni kötelező hosszabb szabadságot követően augusztusban Marokkóba helyezték, ő azonban kérvényezte, hogy visszatérhessen Indokínába és újabb két évet szolgálhasson a Légión kötelékében. Mindkét kérését jóváhagyták, így 1954. április 4-én csatlakozott a 3. légiós gyalogezred 1. zászlóaljának 4. századához Hanoiban. Azt követő hónapok során a régió biztonságának fenntartásában működött közre szakaszával, amely az időközben Dien Bien Phu-nál elszenvedett döntő francia vereség miatt egyre nagyobb erőfeszítéseket követelt. A fegyverszünet aláírását követően végül az alakulatot november 15-én hajózták be Észak-Afrika felé, ahol egy újabb háború várt a légiósokra.

Algériában november 1-én robbant ki fegyveres felkelés a függetlenség kivívása érdekében, az ennek leverésére tett francia katonai erőfeszítésekben pedig természetesen a Légiónak is kiemelt szerep jutott. Nem csupán azért, mert hagyományosan Franciaország összes fontosabb konfliktusában felhasználták a különítményt, hanem azért is, mert Algériában volt az alakulat központja, így gyakorlatilag minden alegységét bevetették a függetlenségpárti lázadók elleni harcban. Szabó december 15-én érkezett meg az országba, ahol századát – melyet a helyi terepviszonyokhoz alkalmazkodva gépesítettek – Szétif városába irányították. 1955 májusában az elisme-

résre méltó szolgálati múlttal rendelkező őrmestert továbbképzésre vezényelték, amelyet kítűnő eredményekkel végzett el, majd november 1-én törzsőrmesternek nevezték ki, így ekkor már ténylegesen is egy egész szakaszt irányíthatott. Eközben alakulata folyamatosan kisebb összecsapásokban vett részt a felkelők ellen, melyek során Szabó újfent bizonyította rátermettségét, ezért 1957 januárjában Ezüstcsillaggal ékesített Katonai Érdemkeresztrel tüntették ki. Ezzel egyidőben újabb három évre meghosszabbította szerződését a Légión kötelékében. A következő időszakban az alakulat legfontosabb feladata a Tunézia felől az országba érkező fegyver- és emberutánpótlás megállítása volt, amelyet sikeresen teljesített. Ennek során időnként komoly harcok alakultak ki, 1958 augusztusában Szabó is megsérült, amikor járműve egy rajtaütés során aknára futott, de ennek ellenére vezetésével emberei megfutamtították a támadókat. Ezzel az akcióval a törzsőrmester a Bronzcsillaggal ékesített Katonai Érdemkeresztet érdemelte ki. 1959 során számos nagyszabású hadműveletben vett részt, amelyek során a francia erők számos lázadót öltek meg és nagy mennyiségű fegyvert zsákmányoltak.

1959 novemberében Szabót az 1. légiós gyalogezred 2. századába helyezték át Szídi-Bel-Abbesz városába, ahol 1960 januárjában újabb két évre meghosszabbította szerződését. Itt ismerkedett meg Pavlenij Erzsébettel, aki 1956-ban menekült el Magyarországról, majd 1960-ban össze is házasodtak. Még ebben az évben megszületett első lányuk, Ilona, egy évvel később pedig a második, Gabriella. Eközben Szabó az 1. ezred kötelékében kiképzőként tevékenykedett, ami komoly megtiszteltetést jelentett, mivel az újoncok felkészítését hagyományosan a legtöbb tapasztalattal rendelkező és legjobb teljesítményt nyújtó légiósokra bízták. Kiképzőként nyújtott teljesítményét 1961. július 1-én főtörzsőrmesteri kinevezéssel ismerték el. 1962 januárjában újabb két évre hosszabbította meg szolgálatát, amely az algériai háború vereséggel történő lezárulta után Korzikán folytatódott, ahol Szabó továbbra is az újoncok kiképzésében működött közre 1964 elejéig, amikor egy újabb kétéves hosszabbítással egyidejűleg kérte áthelyezését egy tengerentúli alakulathoz. 1964 szeptemberében a Dzsubutiban állomásozó 13. légiós könnyűdandárhoz helyezték át, amelynek 2. gépesített

gyalogsági századában bízták rá egy utászszakasz vezetését. A Légión kötelékében töltött több mint 15 éves szolgálatát decemberben francia állampolgársággal és újabb előléptetéssel jutalmazták adjutant-chef rendfokozatba (nincs magyar megfelelője, a főtörzsörmeister és a zászlós között helyezkedik el a katonai hierarchiában, a francia haderőben ez a legmagasabb altiszti rendfokozat). 1966 elején Szabó újabb két évvel meghosszabbította szolgálatát, amelyet már a könnyűdandár 3. századának soraiban töltött 1967 májusáig, amikor visszahelyezték Franciaországba, ahol szolgálati ideje végéig adminisztratív feladatokat látott el. Ez a beosztás sokkal kevésbé felelt meg vérmérsékletének és tapasztalatának, ezért kérte nyugdíjazását, majd 1968. január 21-én befejezte légiós szolgálatát.

A 37 éves veterán családjával Nizzában telepedett le, ahol egy helyi lap biztonsági szolgálatánál helyezkedett el, miközben az Idegenlégió nizzai veteránszervezetének is aktív tagja, majd alelnöke lett. Érdemei elismeréseként 1983-ban a Becsületrend lovagi, majd 2004-ben tiszti fokozatával tüntették ki. Küzdelmekben és eredményekben gazdag élete 2016. január 21-én ért véget, amikor elveszítette utolsó csatáját egy betegséggel szemben. Hamvai a Légión Puylobier-ban található temetőjében nyugszanak bajtársai körében.

Az olvasmányos és információgazdag kötet színvonalát tovább emelik a családi gyűjteményből és más forrásokból származó fotók, valamint a fontosabb régiókat bemutató térképek, a légiós kifejezéseket megmagyarázó végjegyzetek, a katonai rövidítések feloldását tartalmazó összesítés és a felhasznált bibliográfia. További előnye, hogy a magyar légiós életútjának bemutatásával párhuzamosan részletesen kifejti az adott politikai és katonai helyzetet, hogy az olvasó átfogó képet kapjon azokról a konfliktusokról, amelyekben a kötet főszereplője részt vett. A jól áttekinthető, gazdagon illusztrált könyv hasznos olvasmány lehet mind az Idegenlégió, mind annak (magyar) tagjai, mind pedig a gyarmati függetlenségi háborúk iránt érdeklődő olvasók számára.

Philippe de Parseval: *Laszlo Szabo. Un « maréchal » de la Légion.* (Szabó László: A Légión „marsallja”). Éditions Dualpha, Paris, 2018. 208 o.

Bene Krisztián

E számunk szerzői

Agg Richárd egyetemi hallgató, történelem-földrajz szak, ELTE BDPK, Szombathely

Bene Krisztián tanszékvezető habil. egyetemi docens, PTE, Francia Tanszék

Csigai János egyetemi hallgató, DE, földrajz-történelem szak

Demeter Gábor PhD habil. tudományos főmunkatárs, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, TTI

Fodor Mihályné ny. főisk. adjunktus, NYF; a KLIÓ szerkesztője, DE

Gacsal Dóra PhD hallgató, DE Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Kálnoki-Gyöngyössy Márton az MTA doktora, habilitált egyetemi docens, ELTE BTK Történelmi Intézet Történelem Segédtudományai Tanszék

Kapi Péter egyetemi tanársegéd, DE Történelmi Intézet, Klasszika Filológia Tanszék

Kovács Janka PhD történész, független kutató

Madarász Imre CSc. habil. egyetemi docens, DE Olasz Tanszék

Moór Vivien egyetemi hallgató, történelem szak, ELTE BDPK, Szombathely

Peterecz Zoltán PhD egyetemi docens, EKE

Sashalmi Endre az MTA doktora, egyetemi tanár, PTE Középkori és Koraujkori Tanszék

Simon Attila PhD hallgató, DE Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Takács Levente tanszékvezető egyetemi docens, DE Történelmi Intézet, Klasszika filológiai és Ókortörténelmi Tanszék

Varga Imre Solt egyetemi hallgató, DE, földrajz-történelem szak

(*Rövidítések:* DE: Debreceni Egyetem; EKE: Eszterházy Károly Egyetem, Eger; ELTE BTK: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar; BDPK: Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ; NYF: Nyíregyházi Főiskola; PTE BTK: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar)

Felhívás

Kérjük szerzőinket, hogy négyévesnél régebbi anyagot ne válasszanak ki ismertetésre! Elvárjuk, hogy a recenziók szerzői mindenkor a szakma erkölcsi normáinak megfelelően dolgozzanak, és írásuk benyújtásával egyúttal vállaljanak felelősséget a hatályos szerzői jogszabályok megtartásáért! Másodközlésre, kérjük, ne küldjenek a KLIÓ-ba ismertetéseket! Várjuk korábbi és újabb szerzők ismertető írásait!

A KLIÓ Alapítvány kuratóriuma és a szerkesztőség